

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Armando Lucas Correa

The German Girl

Copyright © 2016 by Armando Lucas Correa

Originally published by Atria Books, a Division of Simon & Schuster, Inc.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2022

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA

Borka Slepčević

SLOG I PRELOM

Dizajn studio Layout

DIZAJN KORICA

Tatjana Jović

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2022

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

ARMANDO LUKAS KOREA

NEMAČKA DEVOJČICA

Prevela sa engleskog
Vesna Stojković

Stela

Mojoj deci Emi, Ani i Lukasu

*Ana Mariji (Karman) Gordon, Džudit (Kepel) Stil i Herbertu
Karlajneru, koji su bili godina moje dece kada su se 1939.
ukrcali na Sent Luis u luci Hamburg*

Ti si moj svedok.

ISAIJA 43:10-11

Uspomene su ono čega više ne želiš da se sećaš.

DŽOUN DIDION

PRVI DEO

Hana i Ana

Berlin–Njujork

Hana

Berlin, 1939.

Imala sam skoro dvanaest godina kada sam odlučila da ubijem svoje roditelje.

Rešila sam. Otići ću u krevet i sačekati dok ne zaspe. To je uvek bilo lako odrediti, jer bi tata zaključao veliki, teški dupli prozor i navukao debele zelenkastobronzane zavese. Ponovio bi ono što je govorio svake noći posle večere, koja se tih dana svodila na jedva nešto više od činije u kojoj se pušila bezukusna supa.

„Tu se više ništa ne može. Gotovo je. Moramo da idemo.”

A onda bi mama počela da viče promuklim glasom, optužujući ga. Ushodala bi se po celom stanu – njenoj tvrđavi u srcu grada koji tone; jedinom prostoru koji je znala duže od četiri meseca – dok se ne bi umorila. Onda bi zagrlila tatu, a njeni slabašni jecaji konačno bi utihnuli.

Sačekaću par sati. Neće pružati nikakav otpor. Znala sam da je tata već odustao i da je bio spreman da se prepusti. S mamom će biti teže, ali uzimala je mnogo pilula za nesanicu, pa će čvrsto spavati, obavijena svojim mirisom jasmína i geranijuma. Iako je postepeno povećavala dozu, budila se noću u suzama. Hitala sam da vidim šta se dogodilo, ali sve što bih uspela da razaberem kroz otškrinuta vrata bila je mama, neutešna u tatinom naručju, poput devojčice koja se oporavlja od užasnog košmara. Samo što je za nju košmar bila java.

Niko više nije čuo moj plač; niko se više nije obazirao na njega. Tata mi je rekao da sam jaka, da ću preživeti šta god da se dogodi. Ali ne i mama. Bol ju je izjedao. Bila je dete u kući u kojoj svetlost dana više nije smela da prodre. Četiri meseca jecala je svake noći, još otkako je grad prekrilo slomljeno staklo i ispunio neumoljivi zadah baruta, metala i dima. Tada su počeli da planiraju naše bekstvo. Odlučili su da napustimo kuću u kojoj sam rođena i zabranili mi da idem u školu, gde me više niko nije voleo. Tada mi je tata dao moj drugi foto-aparat.

„Da možeš, kao Arijadna, da ostaviš trag koji vodi iz ovog lavirinta”, prošaputao je.

Usudila sam se da pomislim da bi bilo najbolje da ih se otarasim.

Razmišljala sam o tome da rastopim aspirin u tatinu hranu, ili da ukradem mamine pilule za spavanje – bez njih ne bi izdržala ni nedelju dana. Jedini problem bilo je, pre svega, moje kolebanje. Koliko bi aspirina morao da proguta kako bi dobio smrtonosni čir, unutrašnje krvarenje? Koliko bi dugo mama zapravo mogla da preživi bez sna? Ništa krvavo nije dolazilo u obzir, jer nisam mogla da podnesem da vidim krv. Zato bi bilo najbolje da umru od gušenja. Da ih ugušim velikim perjanim jastukom. Mama je jasno stavila do znanja da je oduvek sanjala o tome da je smrt uzme iznenada, u snu. „Ne mogu da podnesem rastanke”, govorila je, gledajući pravo u mene – ili bi me, ako nisam slušala, zgrabila za mišicu i stegla s ono malo preostale snage.

Jedne noći probudila sam se u suzama, misleći da je moj zločin već počinjen. Videla sam beživotna tela svojih roditelja, ali nisam bila u stanju da pustim ni suzu. Osećala sam se slobodno. Sada me više niko neće primoravati da se preselim u prljavo susedstvo, da ostavim svoje knjige, fotografije, foto-aparate, i više neću živeti u strahu da će me otrovati rođeni otac i majka.

Počela sam da drhtim. Pozvala sam: „Tata!” Ali niko mi nije pritekao u pomoć. „Mama!” Nema povratka. U šta sam se to pretvorila? Kako sam pala toliko nisko? Šta ću uraditi s njihovim telima? Koliko će im trebati da se raspadnu?

Svi će misliti da je u pitanju samoubistvo. Niko neće posumnjati. Moji roditelji su do sada već četiri meseca neprekidno patili. Drugi će me videti kao siročić; ja ću sebe videti kao ubicu. Moj zločin je postojao u rečniku. Potražila sam ga. Kakva užasna reč. Zadrhtala sam dok sam je izgovarala. *Roditeljubistvo*. Pokušala sam da je ponovim, ali nisam mogla. Ja sam ubica.

Bilo je tako lako odrediti moj zločin, moju krivicu, moju agoniju. A šta je s mojim roditeljima, koji su planirali da me se otarase? Kako se zove neko ko ubije svoju decu? Da li je taj zločin toliko užasan da u rečniku i ne postoji reč za njega? To znači da bi mogli da se izvuku nekažnjeno. Dok bih ja morala da nosim breme smrti i te odvratne reči. Možeš da ubiješ svoje roditelje, braću i sestre. Ali ne i svoju decu.

Šunjala sam se kroz sobe, koje su mi se činile sve manjim i mračnijim, u kući koja uskoro više neće biti naša. Pogledala sam u nedostižni plafon, prolazila hodnicima ispunjenim slikama porodice koja je malo-pomalo nestajala. Svetlo lampe sa snežnobelim abažurom u tatinoj biblioteci probijalo se u hodnik, gde sam dezorijentisano stajala, ne mogavši da se pomerim. Gledala sam kako moje blede šake poprimalju zlatnu boju.

Kada sam otvorila oči, bila sam u istoj spavaćoj sobi, okružena pohabanim knjigama i lutkama kojima se nikada nisam igrala, niti ću se ikada igrati. Zatvorila sam oči i osetila da ćemo uskoro pobeći bez određenog odredišta, na ogromnom prekookeanskom brodu, iz luke u ovoj zemlji kojoj nikada nismo pripadali.

Na kraju nisam ubila svoje roditelje. Nisam morala. Tata i mama su bili krivi za to. Naterali su me da se zajedno s njima bacim u ponor.

Zadah u stanu postao je nesnosan. Nisam razumela kako je mama mogla da živi između tih zidova obloženih tamnozele-nom svilom, koja je upijala i ono malo dnevnog svetla u to doba godine. Bio je to zadah ograđenosti.

Imali smo manje vremena da živimo. Znala sam to; osećala. Nećemo provesti leto u Berlinu. Mama je stavila kuglice naftalina u ormane da sačuva svoj svet i stan je ispunio jetki miris. Nisam imala pojma šta je pokušavala da zaštiti, pošto ćemo i onako sve izgubiti.

„Mirišeš kao gospođe na Grose Hamburger štrase”, zadirki-vao me je Leo. Leo je bio moj jedini prijatelj; jedina osoba koja se usuđivala da me pogleda u lice a da ne poželi da me pljune.

Proleće u Berlinu bilo je hladno i kišovito, ali je tata često izlazio bez kaputa. Kad god bi tih dana izašao, ne bi sačekao lift, već bi pošao stepenicama, koje su škripale dok je gazio po njima. Meni, međutim, nije bilo dozvoljeno da idem stepeni-cama. Nije silazio peške zato što je bio u žurbi, već zato što nije želeo da naleti ni na koga iz zgrade. Pet porodica koje su živele na spratovima ispod našeg čekale su da odemo. Oni koji su nam nekada bili prijatelji, nisu više bili ljubazni. Oni koji su neka-da zahvaljivali tati, ili koji su pokušavali da se dodvore mami i njenim prijateljicama – koje su hvalile njen dobar ukus, ili je pitale za savet kako da uklope torbicu jarkih boja sa svojim pomodnim cipelama – sada su nas gledali s visine i mogli su svakog časa da nas potkažu.

Mama je provela još jedan dan a da nije izašla napolje. Sva-kog jutra kada bi ustala, stavljala je svoje minđuše s rubinima i gladila svoju divnu gustu kosu, na kojoj su joj zavidele sve pri-jateljice svaki put kad bi se pojavila u čajdžinici hotela *Adlon*. Tata ju je zvao boginja jer je bila toliko opčinjena bioskopom,

on je bio njen jedini kontakt sa spoljnim svetom. Nikada nije propuštala premijeru nijednog filma u kome je glumila prava boginja s ekrana, *la divine* Greta Garbo, u Palastu.

„Nema veće Nemice od nje”, tvrdila je kad god bi pomenula božansku Garbo, koja je zapravo bila Šveđanka. Ali u to vreme filmovi su bili nemi i niko nije mario gde je zvezda rođena.

Mi smo je otkrili. Oduvek smo znali da će je obožavati. Cenili smo je pre svih ostalih; zato ju je Holivud primetio. A u svom prvom zvučnom filmu rekla je na savršenom nemačkom: „Viski – *aber nicht zu knapp!*”

Ponekad je, kada bi se njih dvoje vratili iz bioskopa, mama još uvek bila u suzama. „Volim tužne završetke – u filmovima”, objasnila je. „Komedije nisu za mene.”

Pala bi tati u naručje, podigla ruku do čela, držeći drugom svileni šlep haljine koja je padala u slapovima, zbacila glavu i počela da priča na francuskom.

„Armande, Armande...” ponavljala je slabašno s upadljivim naglaskom, poput same *la divine*.

Tata ju je nazvao „moja Kamil”.

„*Espere mon ami, et sois bien certain d'une chose, c'est que, quoi qu'il arrive, ta Marguerite te restera*”¹, odgovorila je histerično se smejući. „Dima zvuči užasno na nemačkom, zar ne?”

Ali mama više nikuda nije išla.

„Previše je slomljenih prozora”, bio je njen izgovor još od užasnog pogroma prošlog novembra, kada je tata izgubio posao. Uhapšen je u svojoj kancelariji na fakultetu i odveden u stanicu u Grolmanštrase, izolovan zbog prestupa koji nikada nismo razumeli. Delio je ćeliju bez prozora s Leovim tatom, her Martinom. Pošto su pušteni, njih dvojica su se svakodnevno sastajali – što je mamu još više brinulo, kao da su planirali

¹ Veruj, prijatelju moj, i budi siguran u jednu stvar, a to je da ti, šta god se desilo, ostaje tvoja Margarita.

bekstvo za koje još nije bila spremna. Strah ju je sprečavao da napusti svoju tvrđavu. Bila je stalno uznemirena. Ranije je odlazila do otmenog salona u hotelu *Kajzerhof*, samo nekoliko blokova dalje, ali on je na kraju postao pun ljudi koji su nas mrzeli: onih koji su verovali da su čisti, koje je Leo zvao čudovišta.

U prošlosti se hvalisala Berlinom. Ako je išla u Pariz u kupovinu, uvek je odsedala u *Ricu*; a ako je pratila tatu na predavanju ili koncert u Beču, onda u *Imperijalu*.

„Ali mi imamo *Adlon*, naš *Grand hotel* na Unter den Linden. *La divine* je odsela tamo i ovekovečila ga na ekranu.”

Tokom tih dana, provirila bi kroz prozor, pokušavajući da pronađe razlog za ono što se dešavalo. Šta se dogodilo s njenim srećnim godinama? Na šta je to osuđena i zašto? Osećala je da plaća za tuđe prestupe: svojih roditelja, baba i deda – svih svojih predaka kroz vekove.

„Ja sam Nemica, Hana. Ja sam Štraus. Alma Štraus. Zar to nije dovoljno, Hana?“, rekla mi je na nemačkom, a onda na španskom i engleskom i konačno na francuskom. Kao da ju je neko slušao; kao da je želela da njena poruka bude potpuno jasna na svakom od četiri jezika koje je tečno govorila.

Dogovorila sam se s Leom da se nađemo tog dana da snimamo fotografije. Viđaćemo se svako popodne u kafeteriji frau Falkenhorst pored Hakešer markta. Kad god bi nas ugledala, vlasnica bi se osmehnula i nazvala nas „lupežima”. To nam se sviđalo. Ako bi ijedno od nas zakasnilo, onaj ko bi prvi stigao morao je da naruči toplu čokoladu. Ponekad bismo se dogovorili da se nađemo u kafeteriji pored izlaza iz stanice Aleksanderplac, koja je imala police pune slatkiša umotanih u srebrni papir. Kada je morao hitno da me vidi, Leo me je čekao kod kioska za novine blizu moje kuće, tako da nismo morali da naletimo ni na jednog od mojih suseda koji su nas, iako su svi bili naši stanari, uvek izbegavali.

Kako ne bih pokazala neposlušnost prema odraslima, zaobišla sam sve prašnjavije zastrte stepenice i pošla liftom. Zastavio se na trećem spratu.

„Dobar dan, frau Hofmajster”, rekla sam, osmehnuvši se njenoj ćerki Gretel, s kojom sam se nekada igrala. Gretel je bila tužna jer je nedavno izgubila svoje divno belo kućence. Bilo mi je mnogo žao.

Bile smo istih godina, ali ja sam bila mnogo viša od nje. Oborila je pogled, a frau Hofmajster je imala drskosti da joj kaže: „Idemo stepenicama. Što već jednom ne odu? Stavljaju nas sve u tako neugodan položaj...”

Kao da ja ne slušam, kao da to samo moja senka stoji u liftu. Kao da ne postojim. To je i želela: da ne postojim.

Porodice Ditmar, Hartman, Brauer i Šulc živele su u našoj zgradi. Iznajmljivali smo im stanove. Zgrada je pripadala maminjoj porodici još od pre njenog rođenja. Oni su bili ti koji bi trebalo da odu. Oni nisu bili odavde. Mi jesmo. Bili smo više Nemci nego oni.

Vrata lifta su se zatvorila i počeo je da se spušta, a ja sam i dalje videla Gretelina stopala.

„Prljavi ljudi”, čula sam.

Jesam li dobro čula? Šta smo to uradili pa moram ovo da trpim? Koji smo to zločin počinili? Ja nisam bila prljava. Nisam želela da me ljudi smatraju prljavom. Izašla sam iz lifta i sakrila se ispod stepenica kako ih ne bih ponovo sreća. Videla sam ih kako izlaze iz zgrade. Gretelina glava je još uvek bila pognuta. Osvrnula se i pogledala u mene, možda želeći da se izvini, ali ju je majka pogurala dalje.

„U šta bleneš?”, povikala je.

Ustrčala sam ponovo bučno uz stepenice, u suzama. Da, plačući od gneva i nemoći jer nisam frau Hofmajster mogla da kažem da je ona prljavija od mene. Ako joj smetamo, neka ide

iz zgrade; ovo je naša zgrada. Došlo mi je da udaram o zidove, da smrskam dragocenu kameru koju mi je otac dao. Ušla sam u naš stan, a mama nije mogla da razume zašto sam toliko besna.

„Hana! Hana!”, pozvala me je, ali odlučila sam da je ignorišem.

Ušla sam u hladno kupatilo, zalupila vrata i uključila tuš. Još uvek sam plakala; tačnije, želela sam da prestanem, ali nisam bila u stanju. Potpuno obučena i u cipelama, ušla sam u savršeno belu kadu. Mama je nastavila da me doziva, a onda me je konačno ostavila na miru. Čula sam samo zvuk vrele vode koja se slivala niz mene. Pustila sam da mi upada u oči dok me nisu zapekle; u uši, nos, usta.

Počela sam da skidam odeću i cipele, koje su bile teže zbog vode i moje prljavštine. Nasapunjala sam se, nanela maminu so za kupanje koja mi je dražila kožu i istrljala se belim peškirom kako bih uklonila i poslednji trag nečistoće. Koža mi je bila crvena, crvena kao da samo što se nije oljuštila. Pustila sam još vreliju vodu, sve dok sam mogla da izdržim. Kada sam izašla ispod tuša, sručila sam se na hladne crno-bele pločice.

Srećom, ponestalo mi je suza. Obrisala sam se, trljajući snažno kožu koju nisam želela i koja će, ako bog da, početi da otpada posle tolike toplote kojoj sam je izložila. Proučila sam svaku poru pred zamagljenim ogledalom: lice, šake, stopala, uši – sve – da vidim da li je ostao neki trag nečistoće. Želela sam da čujem ko je sada prljav.

Šćućurila sam se u ugao, drhtala sam sklupčana i osećala se poput komada mesa i kostiju. Ovo je bilo moje jedino skrovište. Na kraju, znala sam da, ma koliko se prala, prljila kožu, sekla kosu, iskopala oči, pravila se gluva, ma koliko se oblačila ili pričala drugačije, ili uzela drugo ime, uvek će me videti kao nečistu.

Možda ne bi bila loša ideja pokucati na vrata uvažene frau Hofmajster i zamoliti je da proveri da nemam neku mrljicu na koži, da ne mora da drži Gretel podalje od mene, da ne utičem loše na njeno dete, jednako plavokoso, savršeno i besprekorno kao i ja.

Otišla sam u svoju sobu i obukla se u belo i ružičasto, najčistije boje koje sam mogla da nađem u svom ormanu. Otišla sam da potražim mamu i zagrlila je, jer sam znala da me ona razume, iako je odlučila da ostane kod kuće, pa nije morala ni sa kim da se suoči. Sagradila je u svojoj sobi tvrđavu, koju su štitili debeli stubovi stana, u zgradi sagrađenoj od ogromnih kamenih blokova i duplih prozora.

Morala sam da budem brza. Leo je sigurno već bio na stanici, jureći na sve strane, pokušavajući da se skloni s puta ljudima koji su trčali da uhvate svoje vozove.

Znala sam da bar on misli da sam čista.